45 ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 178 — Կ. ՊՈԼԻՍ 15/28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1901 — 18 ՇԱՊԱՆ 1319 15 ԹՐՇԻՒՆԻ ՍԱՆԻ 1317 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

10 ՓԱՐԱ

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖԷՔԻԱՐ

10 ՓԱՐԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

MANZOUMÉ-I-EFKIAR
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN, POLITIQUE, FINANCIER ET LITTÉRAIRE
Directeur-Propriétaire
OHANNÈS F. KAÏSÉRIAN
38, Grand' rue de la S. Porte, 38
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն տեսակ գրութիւններ։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճաւսէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50
Դաւառներու համար	108 ղր.	60

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 դրուշ։
Մէկ անգամէ առելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

منظورهٔ افکار
صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
اوحانس فرید قیصریان
مطبعه‌سی دارالطباعه‌خانه‌سی
باب عالی جوارنده ۳۸ نومرولی دائره خصوصه

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Դ.

Պատերազմողներու ռազմագիտական յատկութիւններն և երկու երկիրներու ելեւմտական կացութիւնը ընդհանուր առմամբ քննելէ վերջ, կը մնայ բացատրել թէ ինչպէս երկու տէրութեանց ներքին և միջազգային դիրքը՝ ուղղակի կամ անուղղակի կերպով կրնայ ազդել կեդրոնական Ասիոյ գործերուն վրայ։

Ներքին վիճակ ըսելով պէտք է ըմբռնենք բնակչաց բաղադրութեան կերպը, և կառավարութիւնը անհատներուն միացնող բարոյական կապին զօրութիւնը։ Յայտնի է թէ այս կապը ո՛րքան զօրաւոր ըլլայ, երկրին բանակները ա՛նքան աւելի եռանդոտ կ'ըլլան, և նեղ պարագաներու մէջ կառավարութիւնը ինքնայլասնակի ժողովուրդին ամէն թանկագոյն զոհողութիւնները վայելելու Արդ պէտք է գիտնալ թէ այն երկիրներուն մէջ ուր զինուորագրութիւնը ընդհանուր է, միմիայն ռուս բանակներուն բազմաթիւ ըլլալը սպասուած արդիւնքը չէ կարող յառաջ բերել։ ասկէց զատ պէտք է որ ժողովուրդը՝ երկրին ընդհանուր շահերը կարենալ ըմբռնելու և գնահատելու համար, բաւական քաղաքակրթեալ և ասոյեան մը ալ հարուստ ըլլայ։

Այս երկու պայմաններէն և ոչ մին կը տեսնուի Ռուսիոյ ներքին քաղաքականութեան մէջ։ Արդարեւ եւրոպական Ռուսիան բնակող 100 միլիոնի չափ ժողովուրդը՝ թէեւ ռուսահպատակ, բայց բոլորովին ռուսացեալ չէ։ Հիւսիսային արեւմտեան մասին մէջ ինչպանտիա մը, և արեւմտեանին մէջ ալ Բալթիա մը կը գտնուի։ Իսկ Ասիականին մէջ՝ պէտք չէ մոռնալ Սամարգանդը, Խիվան, Պուխարան, Ցիրկասեան եւն.։ Այս վիճակները այնքան կարեւորութիւն չունին որքան առաջինները։ Այս պարագային, չենք կարող ըսել թէ ռուս ժողովուրդներուն իմացական և բարոյական անհաւասարութիւնը կարող է ներգործակ վիճակ մը յառաջ բերել։ Ապա, Զարերու միաւորութիւնը իր ժողովուրդին չի կրնար սպասել, պատերազմի մը միջոցին, յարատեւ ճիգեր և արտասովոր անձնուիրութիւններ։

Եթէ մեր բաղդատութիւնն պայմաններն Մեծն Բրիտանիոյ մէջ փնտռելու ըլլանք, բոլորովին տարբեր պիտի գտնենք զայն։ Ցիրաւի, Բրոմվուէլի անգթութիւններէն ի վեր, Իւլանտական խնդիր մը գոյացած է, և այսօր «հօմռուլ»ի շուրջը կը դառնան Իւլանտայի ազգայնական երեսփոխաններուն բոլոր ճիգերն։

Բայց Անգլիոյ ժամանակակից պատմութեան հետեւողներուն համար դժուարին չէ գուշակել թէ, այդ խնդիրը գրեթէ բոլորովին պիտի լուծուի երբ, Մեծն Բրիտանիա Կլասթոնի նման մէկ քանի դիւանագէտներ ալ ունենայ։ Ապա եթէ Բառնէլեան թեթեւ և քիչ ժամանակի մէջ անհետանալու տրամադիր եղող ամպերը նկատի չառնենք, պիտի կարենանք ըսել թէ Անգլիոյ ներքին կացութեան հորիզոնը խիստ փայլուն և կայտյտ է։ Բուն Անգլիոյ, Սկովտիոյ և Կալլէսի ժողովուրդը կարծես այնպիսի անհատ մը կը կազմէ, որ մինչ իր վերջին շունչը կը տոկայ ամէն տեսակ դժուարութեանց, և կը մաքառի բաղդին ձախողուած քներուն դէմ։

Մեր խորհրդածութիւններն անտեղի պիտի ըլլային Իւլանտիոյ մասին, եթէ ընդհանուր ըլլալու հանգամանքը չունենային, որովհետեւ հակառակ ֆրանսական մամլոյն հականգլիական չափազանց դատողութիւններուն, Իւլանտացի զինուորներն Սկովտիոյ Հայլանտառներէն աւելի քաջասրտութեամբ պատերազմեցան հարաւային Ափրիկէի Ֆոլէնզօյի, Մակկերսֆոնթէյնի և դաշտերուն մէջ։

Մէկ խօսքով, Մեծն Բրիտանիոյ հիմերն խիստ հաստատ են, մինչ Ռուսանոցներու երկիրն դեռ մէկէ աւելի դարերու կը կարօտի միւնոյն վիճակը ունենալու համար։

Գալով երկու երկիրներուն արտաքին կացութեանը, պէտք է ամէն բանէ առաջ յայտնել թէ՝ թէ՛ տեսականին և թէ՛ գործնականին մէջ իրենց արտաքին վարկին զօրաւոր և կամ տկար ըլլալը, ներքինին փայլուն և կամ յետադէմ ըլլալէն կախում ունի։ Ռուսիոյ ժողովուրդը աղքատ և ոգեւոր է։ Ռուս կառավարութեան հիմերն կրանիթի վրայ հաստատուած չեն, հետեւաբար բնական է մտածել թէ Բէթէրսպուրկի կառավարութիւնը չի կրնար ունենալ այն ազդեցութիւնը զոր ունի Մեծն Բրիտանիան։ Բայց Ռուսիա առ այժմ աշխարհակալ երկիր մըն է, և ապաստանած իր հարիւրազարաւոր Քողաքներուն ուժին և համբաւին, առ այժմ Հռովմէական կայսրութեան տպաւորութիւնը կը ներշնչէ ժողովրդային դասակարգներուն։ Ինդիր է սակայն գիտնալ թէ արդեօք ռուս դիւանագէտները կը մտածե՞ն թէ՝ լուրջ աշխարհակալութեան առաջին պայմանը՝ տիրելիք նոր երկիրը մարսելու կարողութիւնը ունենալն է։

Եթէ Զինուցիներուն ձեռքին Մանչուրիոյ գաւառները խլելը գործ մըն է, տարակոյս չի կայ թէ բուն եւրոպական Ռուսիոյ մէջ գտնուող հազարաւոր Ռուսերն սովի և ասիաթութեան ճիրանկիրէն ազատելն աւելի մեծ գործ մըն է։ Վաչխառութիւնը, պաշտօնէից քահանայքներն կը ինամակեն ռուս գիւղացիներուն ներկան ու ապագան։

Այս նկատումներն՝ բաւական են բրիտանական կառավարութեան բարեկամութիւնը՝ ռուսականին աւելի թանկագին և աւելի փափաքելի ընելու։ Ապա, պէտք էր զարմանալ թէ քաղաքակրթեալ տէրութիւնները՝ իրենց մասնաւոր և բացառիկ շահերէն դուրս, մէյա կը փափաքին մօտենալ Անգլիոյ, և եթէ կարելի է դաշնակցական կապեր հաստատել։

Զի մոռնալով մեր բաղդատութեանց նպատակը, փութանք ըսելու թէ՝ Բէթէրսպուրկի կառավարութիւնը կեդրոնական Ասիոյ մէջ Մեծն Բրիտանիոյ հետ չի մտցնել առաջ, իր եւրոպական դիրքը չէ կարող ուշադրութեան չառնուլ։ Գերմանիոյ մէջ՝ Պիզմարքի դարը և Վիլհէլմ Բ.ի արդի քաղաքականութիւնը կը ցուցնեն թէ, Հոհէնձօլէրները սոսկ Ռուսիոյ այսարհակալութենէն վանալով է որ, պարագային համեմատ՝ բարեկամ ըլլալ և կամ մտերիմ ձեւանալ ուզած են Զարերուն հետ։

Գալով Աւստրիոյ և Հունգարիոյ, յայտնի է թէ Հապսպուրկիանները, և Օսմանցիներն իրականին մէջ կ'ատեն զիրար, և չարունակ կը սպառազինուին իրարու հետ աւելի աղէկ կարենալ մրցելու համար։

Իտալիա ալ, որքան որ ալ պէտք չունենայ Երրեակ զինակցութեան գոյութեանը, չենք կրնար ըսել որ չի գնահատեր բրիտանական բարեկամութիւնը, մանաւանդ որ միջին և արեւմտեան Միջերկրականի մէջ ռուս Քողաքներն ոչ է դեր մը չեն կարող ունենալ։

Եթէ անգլեւ-ֆրանսական յարաբերութիւնները քննելու ըլլանք, դիւրաւ պիտի կարենանք հետեւցնել թէ այդ յարաբերութիւնները՝ հակառակ «ֆէտալիթէ»ի և «նաբօլէոն»եան դարերուն, դարձեալ քանի՛ քանի՛ վարդապետներ, որքա՛ն «այրիացեալ» քահանայներ գիտեմ ես ալ, որք ինչպէս ի սկզբան «բարի մարդիկ, պարկեշտ, համեստ, օգտակար ու անձնդիր» էին, նոյնպէս մինչեւ վերջն ալ նոյն բարութեան, նոյն պարկեշտութեան, նոյն համեստութեան, նոյն գործունէութեան մէջ մնացին և յարատեւեցին, օգտակար եղան միշտ ժողովրդեան, ո՛չ գլխորեցան՝ ո՛չ նշաւակուեցան, ո՛չ թուք ու մուրի ենթարկուեցան, ո՛չ չարացան, մանաւանդ սիրելին իրենց հովուութեան յանձնուած ժողովուրդը, և սիրուեցան անոնցմէ։ Բայց և ընդհակառակն քանի՛ քանի՛ ոչ-այրիացեալ քահանայներ ալ գիտեմ. որոնք երեց կընոջ և զաւակներու տէր ըլլալով հանդերձ, ո՛չ բարի մարդիկ են, ո՛չ օգտակար, ո՛չ անձնդիր, այլ նշաւակուած, և թուքի մուրի ենթարկուած են, ո՛չ կը սիրեն և ոչ ալ կը սիրուին, և այլն և այլն. ըսինք կարծեմ թէ, այրիացեալ ալ չեն։

Հետեւաբար, այս տեղ փակագծի մէջ, թոյլ կուտա՞ք, Շնորհաւորդ Տ. Հա՛յր, եթէ ըսենք թէ՝ իրնէ և ի սկզբանէ քաջին, պարկեշտն, համեստն, յետոյ ո՛չ կը գլխորի, ո՛չ կը չարանայ, ո՛չ կը նշաւակուի, և ո՛չ ալ թուք ու մուրի կ'ենթարկուի։

Օրինակ կուզէ՞ք—Սկսինք ուրեմն առաջին տեսակէն։ Նախ Դուք, Շնորհաւորդ Տ. Հա՛յր, ինչպէս կը գրէք, 33 տարեկան հասակին մէջ քահանայցեր էք, մէկ տարի Ձեր և երեց կնոջ սիրայօժար հաւանութեամբը ինքզինքնիդ քահանայական հակմանց նուիրեր էք, երջանիկ եղեր էք ընթերցելով ու սիրուելով և ապա թշուառութիւնն ալ ցմրուր քաշեր էք, զաւակներու և մեր՝ ձաւոր սիրելիներու մահը տեսնելով, պանդխտելով, և վերջապէս այրի մնալով։ Կեանքի ամէն տառապանց բովերէն անցած՝ ամէն դառնութիւն տեսնելով հանդերձ, մաքրակեաց և անբասիր մնացած էք—ինչո՞ւ,— այս ինչուրն պատասխանը դո՛ւք տուէք, Տ. Հա՛յր։

Երկրորդ, Վարդապետ մը գիտեմ, որ 21 տարեկան էր Աւագ-սարկաւագ, 24 կամ 25 տարեկան էր Վարդապետ ձեռնադրուեցաւ, կեանքն ալ գիտէր, ուխտն ալ գիտէր, այսօր 40—42 տարեկան է, դեռ ողջ, կը ժուժէ կատարեալ համբերութեամբ, ո՛չ կը մաշի և ոչ ալ կը յուսահատի, կ'աշխատի կարելի եղածին չափ, և ըսեմ, կարելիէն ալ աւելի, համեստ, պարկեշտ ու անձնդիր է, և այնպէս ալ պիտի երթա՝ մինչեւ իր կեանքին վերջը։ Աստուածահաճոյ է այս կուսութիւն, Տ. Հա՛յր։ Անունը կուզէ՞ք, Եղիշէ Վրդ. Զիլինկիրեան, միաբան Ս. Երուսաղէմի, և երբեմն Առաջնորդ Բաղէշի։

Երրորդ, քահանայ մը գիտեմ, որ 26 տարեկան էր երբ քահանայցաւ, առոյգ, պարթեւահասակ, ուսեալ էր, նիւթապէս ալ հարուստ, իր ժողովրդեան մէջ պատկառելի՛, հայր հինգ զաւակներու, մեռաւ սորա կինն իր քահանայութենէն 15 տարիներ վերջը, այրիացաւ, բայց տարիներ ժուժեց, ո՛չ պայքարեցաւ բնութեան հետ, և ո՛չ ալ անիծեց իր կեանքը, ո՛չ չուարեցաւ, ո՛չ ընկճեցաւ, ո՛չ մոլորեցաւ, ո՛չ նախատուեցաւ, ո՛չ թքեցին իրեն և ո՛չ ալ հալածեցին զինքը, ո՛չ Ս. Ռաքինորդարանին դիմեց, ո՛չ ժողովրդեան և ո՛չ ալ Ազգ. Պատրիարքարանի, ո՛ր և է աղերսի մը համար։ Ինչպէս իր ամուսնական կենաց մէջ, նոյնպէս իր այրիացեալ ատեն, սրբութեամբ վարեց իր կեանքն, բարեպաշտութեամբ անցուց իր օրերն, հովուեց ու սիրեց ժողովուրդն, սիրուեցաւ ժողովրդէն, ժուժկալութեան կատարեալ տիպար եղաւ յօժարակամ ու սիրով տարաւ իր «բեռն», և վախճանեցաւ 66 տարեկան բամտին մէջ ոչ — ամուրի քահանայի մը վրայ գրուածն։

Այո՛, կան կուսակրօններ՝ որք գայթած են իրենց նգիրական պաղողութենէն։ բայց կան ալ, որք իրօք Աստուծոյ հաճելի կուսութիւնն կը պահեն։ Կան ամուսնացեալ քահանայներ՝ որք ինկած ու նշաւակուած են, բայց կան նաեւ որք սրբութեամբ պահած են և կը պահեն իրենց կեանքն։ Այո՛ կան այրիացեալներ՝ որք նշաւակուած և թուք ու մուրի ենթարկուած են. բայց կան ալ այրիացեալներ, որք՝ ինչպէս ըսի, բազմաթիւ են, ինչպէս ի սկզբան նոյնպէս վերջն ալ, համեստութեամբ և պարկեշտութեամբ պահած են իրենց ամուրի կեանքն։

Վերջացնելէ առաջ խօսք, Շնորհաւորդ Տէր հայր, կը յուսամ թէ, պարտք ճանչցայ գրել զասոնք խոհական քահանայիդ, որպէս զի լուրջ ուշադրութեան առնէք, այսպիսի լուրջ խնդիրներու վրայ խորհելու, խօսելու և գրելու հաճութիւն ունեցած ժամանակնիդ, դիտելով թէ այդպիսի փորձութիւններն, ինչպէս ամուրի, նոյնպէս ոչ — ամուրի եկեղեցականներու կեանքին մէջ ալ անպակաս են, և փոխանակ կուսակրօնները և այրիացեալ քահանաները ամուսնացնելու փութիկոտութեան մէջ իյնալու, զսպել հաճիք Ձեր այդ փափաքն և Ձեր խոհականութեամբ և իմաստութեամբ, մասնաւորներու վրայ այդպիսի փորձութիւններն յառաջ բերող իսկական պատճառները ուսումնասիրէք և հիմնական դարմանը դնելէ ետք տայ։

ԿԱՌՊԵՏ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ՀԱՄԱՇԵՆԱՐՀԱՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկակենցաղ ձուկեր. — Երաժշտութեամբ վիրաբուժութիւն. — Սէմբլօն լերան արհեստական ծակումը. — Կաղերը հեղուկի վերածելու գործիք. — Ժամանակաւոր մուկը. — Բօքսիին. — Թափանցող «լու»ն. — Եղեքարական ծորակ։

—

Անոնք որ «բնական պատմութեան» հետ չեն ընտանեցած, սովորութիւն ունին կարծելու թէ անխոտոր կերպիւ ջրբջանները ցամաքային կենդանիներ են, թռչունները՝ օդային, իսկ ձուկերն ալ՝ ջրային։ Այսահանդերձ հետաքրքրաշարժ բացառութիւններ կան որոնցմէ այս ենդամ հոս յիշեմ «երկակենցաղ ձուկերը»։

Ինչպէս մարգա՝ այնպէս ալ ձուկը չնչառութեան գործարանները (դաշտիկ) ունի որոնք գլխուն մէջ, աչ ու ձախ, ականջներուն ներքեւ կը գտնուին։ Ջուրը, որ անդադար ձուկին բերանէն ներս կը մանէ, կ'երթայ նախ «թրջել» իր չնչառութեան գործարանները ու յետոյ ականջներէն դուրս կ'ելլայ։ Այս գործողութեամբ ջուրին մէջ պարունակուող թթուածինը (oxygène) ձուկին արեանը մէջ կը թափանցէ։ Բնական կարգադրութեամբ ուրեմն, ձուկը պէտք է ջուրին թթուածինովը անանց՝ մինչեւ մեր թոքերուն շնչառութեան յարմար կուգայ միայն օդին մէջ պարունակուող թթուածինը։

Կան մի քանի տեսակ ձուկեր որոնք կրնան թէ ջուրին և թէ օդին մէջ ապրիլ—գէթ ժամանակ մը—ոա պատճառաւ որ՝ ոմանց շնչառութեան գործարանները ընդարձակ ըլլալով՝ կրնան չափաւոր քանակութեամբ ջուր ամբարել զոր յետոյ կը գործածեն օդին մէջ գտնուած ժամանակին։ Ոմանք ալ օդը ամբարելով ջուրին մէջ գտնուած միջոցներուն ատիկա կը գործածեն։

Երկակենցաղ ձուկերուն մէջ ամենէն

հետաքրքիրն է բէրէօքթոլ բ-բէյօն կոչուածը որ Ատլանտեան Ովկիանոսի մէջ կ'ապրի, մասնաւորաբար Ափրիկէի Սէնէկալ երկրին ծովեզերքները։ Այդ ձուկը գլխէն քիչ մը վար, աջ ու ձախ մէկ մէկ թեւեր ունի որոնք իրին ձեռքի չափ ծառայութիւն կուտան. կրնայ աւազին վրայ շուտով քալել. քարերուն և նոյն իսկ ծառերուն վրայ ալ ելլել։ Այնպէս կը կարծուի թէ «բէրիօքթալմ»ը մի քանի ժամեր օդին մէջ կրնայ ապրիլ։ Սէնէկալի Սէն-Լուի ծովեզերեայ քաղաքին բնակիչներէն նապատում Պ. Թոշպրոէօն այդ ձուկերէն մի քանի հատ ձեռք ձգելով մեծ և լայն ամանի մը մէջ կը դնէ ազա'ռորէն զանոնք ուսումնասիրելու համար։ Քանի մը օր վերջը, առաւօտեան դէմ, կը նայի որ ձուկերը մէջտեղ չիկան։ Անմիջապէս փնտռտուքներ կ'ընէ և 3 ժամ յետոյ կը գտնայ վերջապէս ատոնք՝ փողոցի մը մէջ՝ իր տունէն 500 մէթր հեռու։ ։։— վայ անպիտա՜ններ. ինչ փախստական ձուկեր են եղեր ատոնք, այդ տեսակները ոչ ձկնավաճառներուն գործին կուգան և. ոչ ալ, մանաւանդ, տանտիկիններուն... կերեւակա՞յէք թէ նավէն ալ պիտի փախչին ատոնք(։)։ Բարեբախտաբար —(իրենց համար)— միսերնին չուտուիր...երջանիկ կենդանիները։

* * *

Ամէն օր գիտութիւնը հետաքրքրաշարժ կերպարանքներ կառնէ։ Այդ մասին հետեւեալ զուարճալի նորութիւնը կ'արժէ որ յիշեմ։

Բարիզի Նշանաւոր բժիշկներէն տօքթէօր Լապօռտ, ճարպիկ ատամնաբոյժի մը հետեւեալ գործողութեան ականատես եղած է,

Ատամնաբոյժը ակռան ցաւոց հիւանդը մանուոր թիկնաթոռի մը վրայ կը նստեցնէ, յետոյ անոր ականջներուն կը մտցնէ «ֆոնոկրաֆի» մը հետ յարաբերութիւն ունեցող երկու խողովակներու ծայրերը՝ որով հիւանդը երաժշտութիւն որ և է աղաղ կոր մը կը սկսի լսել։ Այսպէս կարգադրելէ վերջ՝ ատամնաբոյժը «քլօռոֆորմ»ով հիւանդը կը քնացնէ և. մէկ երկու վայրկեանի մէջ հիւանդին փտած ակռան քաշելէ յետոյ՝ կ'արթնցնէ զանիկա ու կը հարցնէ իրեն.

—Ինչպէս, կուզե՞ս որ ակռադ քաշեմ.

—(Բ—նով) Հապա հապա...

—(Ակռան յօսէնելով) Ահա քաշեցի արդէն

—(Զարմանալով) Ի՞նչ կըսէք. բան մը չզգացի. միմիայն սքանչելի երաժշտութիւն մը լսեցի...

Երբ անձ մը, վիրաբուժական գործողութեան մը պէտքին համար «քլօռոֆորմ»ով քնացնեն, սովորաբար անիկա գէշ երազներ կը տեսնայ։ Այդ երաժշտութիւնը այդ երազները կը բարեփոխէ կոր քաղցր և զուարթ տեսիլներու, որով՝ ցաւ չի զգալէն զատ երբ որ հիւանդը արթնայ՝ գաղափարները ուրախ կացութեան մը մէջ կը գտնուին։ Երաժշտութիւնը՝ հոգեբանական ազդեցութիւն մը կունենայ կոր «քլօռոֆորմ»ին բժշկական ազդեցութեան օգնելով։

Երեք տարի առաջ արդէն ուրիշ բժիշկ-ակադեմական մը, տօքթ. Ֆէռան, Բարիզի «բժշկական Ակադեմիայ» հաղորդած էր նոր դրութեամբ մը կատարած բժշկական փորձերը—զոր կ'անուանէր «երաժշտական-բժշկութիւն»— որոնք յաջողած էին մասնաւորաբար ջղոտ հիւանդներուն վրայ։ Երաժշտութիւնը արդէն ջիղերուն վրայ մեղմաբուշիկ ազդեցութիւն մը ունի, մանաւանդ հիւանդի մը։

Ատամնաբոյժներուն աչքը լոյս —(Ականջը խօսի Գասագրիւղի հանրածանօթ ատամնաբոյժ տօքթ. Տատրեանին)։—Նոր դարը լաւ կը սկսի. «քօնսէռ»ները պիտի չառնան. սրախուութիւն ամէն ուրեք և նոյն իսկ... ատամնաբոյժի մը դէրէբէնին տակ...

* * *

Մարդկանց «արհեստական յանդգնութիւնը» սահման չունի։ Այս մասին ահա կարեւոր օրինակ մը ևս ցոյց տամ։

Եւրոպոյ միջին Ալպեան լեռներուն շղթային Սէմպլոն կոչուած լեռը արհեստական կերպով ծակուելու վրայ է այժմ. այսինքն՝ «թիւնէլ» մը կը բանան կոր ատոր մէջէն շոգեկառքերու երթեւեկութեանց համար։ Այդ լեռը—(որ 3518 մէթր բարձր է, ծովուն երեսէն հաշուելով) — Զուիցերիոյ «Վալէ» գաւառին և Իտալիոյ «Բիէմոր» նահանգին մէջտեղը կը գտնուի։ (սահմանագլուխ է)։ Այժմ հոն կը բանին 2000 գործաւորներ որոնք մեծաւ հմտամբ Իտալացի են։

Լեռանը մէջէն, իրարմէ քիչ հեռու, երկու ծակեր— (իրարու զուգահեռական)—կը բանան կոր, որպէս զի գործիքներու միջոցաւ օդի հոսանք մը հաստատելով՝ գործաւորներուն շնչառութիւնը դիւրանայ ու «թիւնէլին» ջերմութեան աստիճանն ալ չափաւոր ըլլայ։ Այդ ծակերը՝ լերան երկու կողմէն կը բացուին կոր, դէմ առ դէմ, որով աշխատաւորները իրարու պիտի հանդիպին լերան մէջտեղ։ Այժմ օրը գրեթէ 6 մէթր լերան հիւսիսային կողմէն և 5 մէթր ալ հարաւային կողմէն յառաջդիմութիւն կայ բացուած ծակերուն մէջ ուր ճամբուն վրայ գըտնուած ժայռերը պայթեցնելու համար՝ ամիսը 13-15000 քիլօ վառօդ կը գործածեն։

Աշխատութիւնները սկսուած են 1898 նոյեմբեր 13 ին, հինգ որ կէս տարիէն լրացնելու պայմանաւ և պայմաննպէս՝ շոգեկառքերը ֆպէտք ֆու սկըսին ընթանալ այդ «թիւնէլ»ին մէջէն՝ յառաջիկայ 13 նոյմ. 1904 ին. հակառակ պարագային՝ տուգանք որոշուած է, օրը 5000 ֆր.։ թրչան որ ուշանայ։ Փոխադարձաբար, եթէ որոշեալ ժամանակէն առաջ պատրաստ ըլլայ «թիւնէլը», քանի օր առաջ որ ըլլայ, իւրաքանչիւր օրին 5000 ֆր. պիտի տրուի, բացէն, գործաւորները բանեցնող ընկերութեան։ Ընդհանուր ծախքը հաշուուած է 54 միլիոն ֆր.ի (ինչ որ կը նշանակէ թէ լեռներ ծակելը պէտքհաւէտ չիգար)։

Մեհեանին Ալպեան լեռանց շղթային մէջ ուրիշ երկու լեռներ ալ կան որոնք արդէն ծակուած են շոգեկառքերու երթեւեկութեանց համար։ Մին է Սընի լեռը—(3500 մէթր բարձր)—որ 13 տարիէն բացուեցաւ. ատոր ալ «թիւնէլ»ին երկայնութիւնն է 14,910 մէթր։ Այժմ Բարիզէն Միլանօ (Իտալիա) երթալու համար շոգեկառքի դժին երկայնութիւնն է 1058 քիլօմէթր վերոյիշեալ Սընի լեռան թիւնէլի ճամբով և 1068 քիլօմէթր Սէն-Կոթարի ճամբով։

Արդ նոր բացուած Սէմպլոն լեռան թիւնէլի ճամբով հեռաւորութիւնը պիտի կարճնայ ու ըլլայ 978 քիլօմէթր։ Սէմպլոնի թիւնէլը՝ աշխարհիս ամէնէն երկայնը պիտի ըլլայ և ուրեկէ շոգեկառքը պիտի անցնի մէկ ժամէն պակաս ժամանակամիջոցի մը մէջ։

Եկուր տէ մի սքանչանար այս տեսակ արհեստական հրաշալիքներու առջեւ։։։ Որո՞ւ մտքէն կ'անցնէր 150 տարի առաջ, որ օր մը մարդիկ լեռները ծակելու պիտի ելլեն։ Շիտակը, ահագին քայլեր կ'առնէ գիտական յառաջդիմութիւնը. մարդ կ'ապրի և կ'երեւայ թէ, այս ընթացքով, շատ պիտի ապրեցնէ մեզ գիտութիւնը։

Ատուած տայ։ ՊԱՒՈՍ

(Մնացեալը յառաջիկայ երկրագրին)

Ց. Դ.— Մօտերս՝ թերթիս մէջ, Աշոտ էֆ. Պաղպաղեան՝ իւրացնելով իմ «Զուարճալի գիտութիւն» վերնագիրս, քաղաքավարութեամբ ներողութիւն կը խնդրէր ինձմէ։ Շատ ուրախ պիտի ըլլամ եթէ ուրիշ կարող ու վեհանձն գրիչներ եւս հետեւին իմ տուած նոր ուղղութեան։ Ընդհանրապէս մնափառութիւնը չունիմ երբեք «իմս» կոչել ինչ որ ընդհանուր մարդկային ազգին արդար սեփականութիւնն է «գիտութիւնը» որուն մենք ամէնէն աւելի պէտք ունինք, մեր մէջ մեծամասնութիւնը գաղափար անգամ չունի գիտութեան վրայ. հետեւաբար ոչ թէ միայն կը ներեմ Աշոտ էֆ. Պաղպաղեանի, այլ երախտապարտ իսկ կ'զգամ զիս հանդիպ իրեն, քաջալերելով զինքը որ միշտ լարէ գրիչը, ի սէր գիտութեան և ի ծառայութիւն մեր տոհմային գիտութեան։

Նոյն

ԽԱՐԻՃԻՅԵԼ

ԹԻԷՆ ԶԻՆ ՇԷՀԷՐԻՆԻՆ ԱՍԷԼԻ ԻՏԱԼԷՍԻ.— Բէքինտէն Ինկիլիզ կաղէթալարընա չէքիլէն պիր թէլէկրաֆնամէտ, ախիրէն Թիէն-Զինտէ չըգան պիր մէսէլէ հագգընտա պէր վէճհի ապի թաֆսիլաթ վէրիլիւօր։ «Թիէն-Զին չէհրի ասքէրի իտարէսի հագգընտա ճէնէրալլար իլէ սէֆիրլէր արասընտա պիր սէլահիյէթ վէ վազիֆէ մէսէլէսի զուհուր իթմիշ տիր։ Ասքէրի զապիթլէր՝ կէչէնլէրտէ վարիսաթ վէ վերկիլէրի՝ էսկիսի կիպի թանսիլ իթմէք իսթէնէն Զին մէմուրլարընա գարշը կէլմիշլէր, վէ չիմոքի մուվագգաթ իտարէնին տէվամը իչուն, վէրկիլէրին եվրօպա ասքէրի թարաֆընտան թանսիլի զարուրի օլտուղունու պիտիրմիշլէր տիր։ Զապիթլէր թարաֆընտան վուգու պուլան պիր իճթիմատա, մէսէլէնին սէֆիրլէրէ պիտիրիլմէսի մէնբլիթի օլունմուշ իսկ տէ, զապիթլէրին ճիմլէսի միրալայ՝ Մարշանը ֆիքրինէ իշթիրաք իթմիշլէր տիր։ Միրալայ Մարշան՝ Թիէն-Զինտէքի մուվագգաթ իտարէնին զապրեան թարաֆընտան սէֆիրլէրին բէյի ալընմագսըզը Թէէսիս խարիմիշ օլտուղունու, վէ Թիէն-Զին ասքէրի իտարէսինին տէվամը՝ Թագուվէ Բէքին արասընտագի միւնասէպաթ նօգթաի նազարընտան սոն տէրէճէ էհէմմիյէթլի պուլունտըղընը, վէ պինանէն ալեհի իլի սէֆիրլէրէ հավալէ իթմէկէ հաճէթ օլմասըղընը պէտան իթմիշ տիր։

Զինլիլէր՝ Թիէն-Զին իտարէսինին քէնտիլէրինէ պրագըլմասը իչուն, սէֆիրլէրէ միւրաճաաթ իթտիլէրինէն, սէֆիրլէր՝ պու մէսէլէնին թէաղգիգինի քէնտի վազիֆէ վէ սէլահիյէթլէրի ասիիլինտէ պուլուեօրլար։

Մ. ԶԻՄՊՐԼԷՅՆ.— Ինկիլթէրա միւսթէմլէքաթի նազրը՝ Մ. Զէմպրլէյնին Ալմանլարընա հարպ ուսուլունը մուախխէղ իսէրէք իյրատ իթտիրի նութգընը միւտաֆաա իչուն, եէնիտէն նութգլար իյրատ իթմէմէէ գարար վէրտիրի անլաշըլըեօր։ Մուսիլէյհ պէօհիւքանաի մէքթէպի թարաֆընտան, թէվֆիի միւքեաֆաթ բէսմինտէ հազըր պուլունմագ իչուն, վուգու պուլան տավէթի բէտա իթմիշ, վէ պու բէտաինի պիտիրմէք իչուն կէօնտէրտիրի մէքթուպտա, հազըր պուլունմամասը՝ սրհհաթընը պօզուգ օլմասընտան իլէրու կէլմէքտէ օլտուղունու, վէ զուվվէթինի բօլիթիգաճա օլան իշլէրինէ սարֆ իչուն մուհաֆազա իթմէք լիւզումընը հիսա իթտիրինի պէտան էյլէմիշ տիր։

«Տէյլի Թէլէ-կրաֆ» կազէթասը՝ Պու միւնասիպէթլէ նէչը իթտիրի մէգալէտ տիեօր քի։ «Մ. Զէմպրլէյնին պու հարէքէթի՝ ինկիլիզլէր սէհէվիեաթ պուլունան Ալմանլարը մէմնուն իթմէկէճէք տէրէճէտէ իսէ տէ, Ինկիլիզ միլլէթինին էֆքէարընը չիտտէթինի ազալմամաղ քեաֆի տիր։ Ինկիլիզ գավմը՝ Մ. Զէմպրլէյնին սեօղլէրի սեօզլէրէ տահա զիեատէ սեօզ իլավէ իթմէսինի արզու իթմէմէքտէ տիր։ Պինանէն ալեհի, միւշարիէյհ չիմտիէ գաար սեօղլէտիի սեօզլէրի քեաֆի կեօրմէլի տիր։ Բէսմի տահրէլէրին թէվվիգը իւզրէ, «Տէյլի Մէյլ» կազէթասը տահի նէչը իթտիրի պիր պէնտատ, Ինկիլթէրա ալեհինտէքի էֆքէարընը պէօհիւմէսինէ հազըգի պիր թէէսիֆլէ պաղմագտա, վէ այնը զէմանտա Ալմանիա հիւքիւմէթինին տօսթանէ հարքէքթատ պուլունմագտան վազ կէչմէմէքտէ օլտուղունու թատտիգ իթմէքտէ տիր։

Ալմանիատա Ինկիլթէրատա գարշը խուսուսմէթին արթմասը՝ Ինկիլթէրանընը տիկէր պաղը հիւքիւմէթլէրէ գարշը մուհապպէթ կէօռթէրմէսինէ սէպէպ օլաճագ, վէ տիկէր թարաֆտան Ինկիլթէրատը՝ թիհարի մէնաֆինի մուսահմադատա մէճպուր իսէ տէ» սէեօր։

«Շէֆիլտ էնտէբէնտէթ» կազէթասընը Լոնտրա մուխպիրինին իսթիսպարընա նազարէն, Մ. Զէմպրլէյն՝ քէնտիսինին բէսմի մագամատա պուլունմարը սրրատա, Թրանսվալ մուհարէպէսինէն Ինկիլթէրանը չէրէֆինի արթարրը պիր նէթիճէ հուսուլէ կէլէճէկինտէն էմին օլտուղու հալտէ, պիր տաղիգա կէչիրմէքտիրին իսրամէթինտէն իսթիֆա իսէճէնինի տօսթլարընտան պիրինէ պիտիրմիշ տիր։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ ՄՈՒՀԱՐԻՊԷՍԻ.— Էֆիրէնտի 3 նոյեմբերին 23ինէ չըգան գաշամ կազէթալարընը պէեանընա կէօրէ, եւլով պաշը ելիօթը վէֆաքընը մուճիպ օլան մուհարպէպէէ՝ եէրլիէր տահի իշթիրաք իթմիշ տիր։ Մուհարպէպինին սօնունտա։ Պօէրլէր՝ տաղլարա չէքիմիշ տիր։ Պօէր միւֆրէզլէրի՝ Ֆրիւգլանտտա պուլունան զէնկին եէրլիլէրի գօրգութմագտա պուլունտուգլարընտան, եէրլիլէր սիլահլանմըշլար տըր։

Եիւզ պաշը ելիօթ՝ Պօէրլէրէ հիւճում իթտիրի սրրատա, պունլարը նիհայէթսիզ թէճալիզլէրինտէն օտանան եէրլիլէր՝ Ինկիլիզլէրէ մէմնունէն մուավէնէթտէ պուլունմըշլար տըր։

ՎէնէզՈՒԷԼԱ ՎԷ ԳՕԼՕՄԲԻԱ.— Գօլօմտան իշար օլունտուղունա նազարէն, պին գատար Գօլօմպիա ասիլէրի՝ Բանամա չէհրինտէն 12 մլ ուզագ պիր նօգթասա տէմիր եօլը վասթասը իլէ կէլմիշլէր տիր։ Տէմիր եօլուսթասը՝ Բանամա չէհրինտէն օն իքի միլ ուզագ պիր նօգթասընա գատար քեամիլէն ասիլէրին էլինտէ պուլունուեօր։ Բանամա չէհրինտէ տահի բահաթըզլըգ էսէրի կէօրիլմէքտէ տիր։ Հէր տագըգա ասիլէրին չէհրէ հիւճումընա պէքէնիմէքտէ տիր։ Գօլօն չէհրինի իշղալ իտէն ասիլէր՝ մուգատտէմա Գօլօմպիա հիւքիւմէթի թարաֆընտան եիւզտէ 20 օլարագ թանսիլ օլունան բիւսումը, եիւզտէ օն օլարագ թանսիլ իթմէքտէ տիրլէր։

ԳԱՐԱՏԱՂ.— Իթալիա գրալիչասը հաղրէթլէրինին հիմանէլէրի թանընտա օլարաղ, Զէթինէտէ պիր սանտեի մէքթէպի աշըլմըշ տըր։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ.— Ռումանիա հիւքիւմէթի Օտէսատան կէլէն էշէռատա գարաքէրի իտարէքինին տէվամը՝ Թագուվէ Բէքին արասընտագի միւնասէպաթ նօգթաի նազարընտան սոն տէրէճէ էհէմմիյէթլի պուլունտըղընը, վէ պինանէն ալեհի իլի սէֆիրլէրէ հավալէ իթմէկէ հաճէթ օլմասընը պէտան իթմիշ տիր։

Զինլիլէր՝ Թիէն-Զին իտարէսինին քէնտիլէրինէ պրագըլմասը իչուն, սէֆիրլէրէ միւրաճաաթ իթտիլէրինէն, սէֆիրլէր՝ պու մէսէլէնին թէաղգիգինի քէնտի վազիֆէ վէ սէլահիյէթլէրի ասիիլինտէ պուլուեօրլար։

Մ. ԶԻՄՊՐԼԷՅՆ.— Ինկիլթէրա միւսթէմլէքաթի նազրը՝ Մ. Զէմպրլէյնին Ալմանլարընա հարպ ուսուլունը մուախխէղ իսէրէք իյրատ իթտիրի նութգընը միւտաֆաա իչուն, եէնիտէն նութգլար իյրատ իթմէմէէ գարար վէրտիրի անլաշըլըեօր։ Մուսիլէյհ պէօհիւքանաի մէքթէպի թարաֆընտան, թէվֆիի միւքեաֆաթ բէսմինտէ հազըր պուլունմագ իչուն, վուգու պուլան տավէթի բէտա իթմիշ, վէ պու բէտաինի պիտիրմէք իչուն կէօնտէրտիրի մէքթուպտա, հազըր պուլունմամասը՝ սրհհաթընը պօզուգ օլմասընտան իլէրու կէլմէքտէ օլտուղունու, վէ զուվվէթինի բօլիթիգաճա օլան իշլէրինէ սարֆ իչուն մուհաֆազա իթմէք լիւզումընը հիսա իթտիրինի պէտան էյլէմիշ տիր։

«Տէյլի Թէլէ-կրաֆ» կազէթասը՝ Պու միւնասիպէթլէ նէչը իթտիրի մէգալէտ տիեօր քի։ «Մ. Զէմպրլէյնին պու հարէքէթի՝ ինկիլիզլէր սէհէվիեաթ պուլունան Ալմանլարը մէմնուն իթմէկէճէք տէրէճէտէ իսէ տէ, Ինկիլիզ միլլէթինին էֆքէարընը չիտտէթինի ազալմամաղ քեաֆի տիր։ Ինկիլիզ գավմը՝ Մ. Զէմպրլէյնին սեօղլէրի սեօզլէրէ տահա զիեատէ սեօզ իլավէ իթմէսինի արզու իթմէմէքտէ տիր։ Պինանէն ալեհի, միւշարիէյհ չիմտիէ գաար սեօղլէտիի սեօզլէրի քեաֆի կեօրմէլի տիր։ Բէսմի տահրէլէրին թէվվիգը իւզրէ, «Տէյլի Մէյլ» կազէթասը տահի նէչը իթտիրի պիր պէնտատ, Ինկիլթէրա ալեհինտէքի էֆքէարընը պէօհիւմէսինէ հազըգի պիր թէէսիֆլէ պաղմագտա, վէ այնը զէմանտա Ալմանիա հիւքիւմէթինին տօսթանէ հարքէքթատ պուլունմագտան վազ կէչմէմէքտէ օլտուղունու թատտիգ իթմէքտէ տիր։

Ալմանիատա Ինկիլթէրատա գարշը խուսուսմէթին արթմասը՝ Ինկիլթէրանընը տիկէր պաղը հիւքիւմէթլէրէ գարշը մուհապպէթ կէօռթէրմէսինէ սէպէպ օլաճագ, վէ տիկէր թարաֆտան Ինկիլթէրատը՝ թիհարի մէնաֆինի մուսահմադատա մէճպուր իսէ տէ» սէեօր։

«Շէֆիլտ էնտէբէնտէթ» կազէթասընը Լոնտրա մուխպիրինին իսթիսպարընա նազարէն, Մ. Զէմպրլէյն՝ քէնտիսինին բէսմի մագամատա պուլունմարը սրրատա, Թրանսվալ մուհարէպէսինէն Ինկիլթէրանը չէրէֆինի արթարրը պիր նէթիճէ հուսուլէ կէլէճէկինտէն էմին օլտուղու հալտէ, պիր տաղիգա կէչիրմէքտիրին իսրամէթինտէն իսթիֆա իսէճէնինի տօսթլարընտան պիրինէ պիտիրմիշ տիր։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ ՄՈՒՀԱՐԻՊԷՍԻ.— Էֆիրէնտի 3 նոյեմբերին 23ինէ չըգան գաշամ կազէթալարընը պէեանընա կէօրէ, եւլով պաշը ելիօթը վէֆաքընը մուճիպ օլան մուհարպէպէէ՝ եէրլիլէր տահի իշթիրաք իթմիշ տիր։ Մուհարպէպինին սօնունտա։ Պօէրլէր՝ տաղլարա չէքիմիշ տիր։ Պօէր միւֆրէզլէրի՝ Ֆրիւգլանտտա պուլունան զէնկին եէրլիլէրի գօրգութմագտա պուլունտուգլարընտան, եէրլիլէր սիլահլանմըշլար տըր։

Եիւզ պաշը ելիօթ՝ Պօէրլէրէ հիւճում իթտիրի սրրատա, պունլարը նիհայէթսիզ թէճալիզլէրինտէն օտանան եէրլիլէր՝ Ինկիլիզլէրէ մէմնունէն մուավէնէթտէ պուլունմըշլար տըր։

ՎԷՆԷԶՈՒԷԼԱ ՎԷ ԳՕԼՕՄԲԻԱ.— Գօլօմտան իշար օլունտուղունա նազարէն, պին գատար Գօլօմպիա ասիլէրի՝ Բանամա չէհրինտէն 12 մլ ուզագ պիր նօգթասա տէմիր եօլը վասթասը իլէ կէլմիշլէր տիր։ Տէմիր եօլուսթասը՝ Բանամա չէհրինտէն օն իքի միլ ուզագ պիր նօգթասընա գատար քեամիլէն ասիլէրին էլինտէ պուլունուեօր։ Բանամա չէհրինտէ տահի բահաթըզլըգ էսէրի կէօրիլմէքտէ տիր։ Հէր տագըգա ասիլէրին չէհրէ հիւճումընա պէքէնիմէքտէ տիր։ Գօլօն չէհրինի իշղալ իտէն ասիլէր՝ մուգատտէմա Գօլօմպիա հիւքիւմէթի թարաֆընտան եիւզտէ 20 օլարագ թանսիլ օլունան բիւսումը, եիւզտէ օն օլարագ թանսիլ իթմէքտէ տիրլէր։

ԳԱՐԱՏԱՂ.— Իթալիա գրալիչասը հաղրէթլէրինին հիմանէլէրի թանընտա օլարաղ, Զէթինէտէ պիր սանտեի մէքթէպի աշըլմըշ տըր։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ.— Ռումանիա հիւքիւմէթի Օտէսատան կէլէն էշէռատա գարաքէրի իտարէքինին տէվամը՝ Թագուվէ Բէքին արասընտագի միւնասէպաթ նօգթաի նազարընտան սոն տէրէճէ էհէմմիյէթլի պուլունտըղընը, վէ պինանէն ալեհի իլի սէֆիրլէրէ հավալէ իթմէկէ հաճէթ օլմասընը պէտան իթմիշ տիր։

Զինլիլէր՝ Թիէն-Զին իտարէսինին քէնտիլէրինէ պրագըլմասը իչուն, սէֆիրլէրէ միւրաճաաթ իթտիլէրինէն, սէֆիրլէր՝ պու մէսէլէնին թէաղգիգինի քէնտի վազիֆէ վէ սէլահիյէթլէրի ասիիլինտէ պուլուեօրլար։

Մ. ԶԻՄՊՐԼԷՅՆ.— Ինկիլթէրա միւսթէմլէքաթի նազրը՝ Մ. Զէմպրլէյնին Ալմանլարընա հարպ ուսուլունը մուախխէղ իսէրէք իյրատ իթտիրի նութգընը միւտաֆաա իչուն, եէնիտէն նութգլար իյրատ իթմէմէէ գարար վէրտիրի անլաշըլըեօր։ Մուսիլէյհ պէօհիւքանաի մէքթէպի թարաֆընտան, թէվֆիի միւքեաֆաթ բէսմինտէ հազըր պուլունմագ իչուն, վուգու պուլան տավէթի բէտա իթմիշ, վէ պու բէտաինի պիտիրմէք իչուն կէօնտէրտիրի մէքթուպտա, հազըր պուլունմամասը՝ սրհհաթընը պօզուգ օլմասընտան իլէրու կէլմէքտէ օլտուղունու, վէ զուվվէթինի բօլիթիգաճա օլան իշլէրինէ սարֆ իչուն մուհաֆազա իթմէք լիւզումընը հիսա իթտիրինի պէտան էյլէմիշ տիր։

«Տէյլի Թէլէ-կրաֆ» կազէթասը՝ Պու միւնասիպէթլէ նէչը իթտիրի մէգալէտ տիեօր քի։ «Մ. Զէմպրլէյնին պու հարէքէթի՝ ինկիլիզլէր սէհէվիեաթ պուլունան Ալմանլարը մէմնուն իթմէկէճէք տէրէճէտէ իսէ տէ, Ինկիլիզ միլլէթինին էֆքէարընը չիտտէթինի ազալմամաղ քեաֆի տիր։ Ինկիլիզ գավմը՝ Մ. Զէմպրլէյնին սեօղլէրի սեօզլէրէ տահա զիեատէ սեօզ իլավէ իթմէսինի արզու իթմէմէքտէ տիր։ Պինանէն ալեհի, միւշարիէյհ չիմտիէ գաար սեօղլէտիի սեօզլէրի քեաֆի կեօրմէլի տիր։ Բէսմի տահրէլէրին թէվվիգը իւզրէ, «Տէյլի Մէյլ» կազէթասը տահի նէչը իթտիրի պիր պէնտատ, Ինկիլթէրա ալեհինտէքի էֆքէարընը պէօհիւմէսինէ հազըգի պիր թէէսիֆլէ պաղմագտա, վէ այնը զէմանտա Ալմանիա հիւքիւմէթինին տօսթանէ հարքէքթատ պուլունմագտան վազ կէչմէմէքտէ օլտուղունու թատտիգ իթմէքտէ տիր։

Ալմանիատա Ինկիլթէրատա գարշը խուսուսմէթին արթմասը՝ Ինկիլթէրանընը տիկէր պաղը հիւքիւմէթլէրէ գարշը մուհապպէթ կէօռթէրմէսինէ սէպէպ օլաճագ, վէ տիկէր թարաֆտան Ինկիլթէրատը՝ թիհարի մէնաֆինի մուսահմադատա մէճպուր իսէ տէ» սէեօր։

«Շէֆիլտ էնտէբէնտէթ» կազէթասընը Լոնտրա մուխպիրինին իսթիսպարընա նազարէն, Մ. Զէմպրլէյն՝ քէնտիսինին բէսմի մագամատա պուլունմարը սրրատա, Թրանսվալ մուհարէպէսինէն Ինկիլթէրանը չէրէֆինի արթարրը պիր նէթիճէ հուսուլէ կէլէճէկինտէն էմին օլտուղու հալտէ, պիր տաղիգա կէչիրմէքտիրին իսրամէթինտէն իսթիֆա իսէճէնինի տօսթլարընտան պիրինէ պիտիրմիշ տիր։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ ՄՈՒՀԱՐԻՊԷՍԻ.— Էֆիրէնտի 3 նոյեմբերին 23ինէ չըգան գաշամ կազէթալարընը պէեանընա կէօրէ, եւլով պաշը ելիօթը վէֆաքընը մուճիպ օլան մուհարպէպէէ՝ եէրլիլէր տահի իշթիրաք իթմիշ տիր։ Մուհարպէպինին սօնունտա։ Պօէրլէր՝ տաղլարա չէքիմիշ տիր։ Պօէր միւֆրէզլէրի՝ Ֆրիւգլանտտա պուլունան զէնկին եէրլիլէրի գօրգութմագտա պուլունտուգլարընտան, եէրլիլէր սիլահլանմըշլար տըր։

Եիւզ պաշը ելիօթ՝ Պօէրլէրէ հիւճում իթտիրի սրրատա, պունլարը նիհայէթսիզ թէճալիզլէրինտէն օտանան եէրլիլէր՝ Ինկիլիզլէրէ մէմնունէն մուավէնէթտէ պուլունմըշլար տըր։

ՎԷՆԷԶՈՒԷԼԱ ՎԷ ԳՕԼՕՄԲԻԱ.— Գօլօմտան իշար օլունտուղունա նազարէն, պին գատար Գօլօմպիա ասիլէրի՝ Բանամա չէհրինտէն 12 մլ ուզագ պիր նօգթասա տէմիր եօլը վասթասը իլէ կէլմիշլէր տիր։ Տէմիր եօլուսթասը՝ Բանամա չէհրինտէն օն իքի միլ ուզագ պիր նօգթասընա գատար քեամիլէն ասիլէրին էլինտէ պուլունուեօր։ Բանամա չէհրինտէ տահի բահաթըզլըգ էսէրի կէօրիլմէքտէ տիր։ Հէր տագըգա ասիլէրին չէհրէ հիւճումընա պէքէնիմէքտէ տիր։ Գօլօն չէհրինի իշղալ իտէն ասիլէր՝ մուգատտէմա Գօլօմպիա հիւքիւմէթի թարաֆընտան եիւզտէ 20 օլարագ թանսիլ օլունան բիւսումը, եիւզտէ օն օլարագ թանսիլ իթմէքտէ տիրլէր։

ԳԱՐԱՏԱՂ.— Իթալիա գրալիչասը հաղրէթլէրինին հիմանէլէրի թանընտա օլարաղ, Զէթինէտէ պիր սանտեի մէքթէպի աշըլմըշ տըր։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ.— Ռումանիա հիւքիւմէթի Օտէսատան կէլէն էշէռատա գարաքէրի իտարէքինին տէվամը՝ Թագուվէ Բէքին արասընտագի միւնասէպաթ նօգթաի նազարընտան սոն տէրէճէ էհէմմիյէթլի պուլունտըղընը, վէ պինանէն ալեհի իլի սէֆիրլէրէ հավալէ իթմէկէ հաճէթ օլմասընը պէտան իթմիշ տիր։

Զինլիլէր՝ Թիէն-Զին իտարէսինին քէնտիլէրինէ պրագըլմասը իչուն, սէֆիրլէրէ միւրաճաաթ իթտիլէրինէն, սէֆիրլէր՝ պու մէսէլէնին թէաղգիգինի քէնտի վազիֆէ վէ սէլահիյէթլէրի ասիիլինտէ պուլուեօրլար։

Մ. ԶԻՄՊՐԼԷՅՆ.— Ինկիլթէրա միւսթէմլէքաթի նազրը՝ Մ. Զէմպրլէյնին Ալմանլարընա հարպ ուսուլունը մուախխէղ իսէրէք իյրատ իթտիրի նութգընը միւտաֆաա իչուն, եէնիտէն նութգլար իյրատ իթմէմէէ գարար վէրտիրի անլաշըլըեօր։ Մուսիլէյհ պէօհիւքանաի մէքթէպի թարաֆընտան, թէվֆիի միւքեաֆաթ բէսմինտէ հազըր պուլունմագ իչուն, վուգու պուլան տավէթի բէտա իթմիշ, վէ պու բէտաինի պիտիրմէք իչուն կէօնտէրտիրի մէքթուպտա, հազըր պուլունմամասը՝ սրհհաթընը պօզուգ օլմասընտան իլէրու կէլմէքտէ օլտուղունու, վէ զուվվէթինի բօլիթիգաճա օլան իշլէրինէ սարֆ իչուն մուհաֆազա իթմէք լիւզումընը հիսա իթտիրինի պէտան էյլէմիշ տիր։

«Տէյլի Թէլէ-կրաֆ» կազէթասը՝ Պու միւնասիպէթլէ նէչը իթտիրի մէգալէտ տիեօր քի։ «Մ. Զէմպրլէյնին պու հարէքէթի՝ ինկիլիզլէր սէհէվիեաթ պուլունան Ալմանլարը մէմնուն իթմէկէճէք տէրէճէտէ իսէ տէ, Ինկիլիզ միլլէթինին էֆքէարընը չիտտէթինի ազալմամաղ քեաֆի տիր։ Ինկիլիզ գավմը՝ Մ. Զէմպրլէյնին սեօղլէրի սեօզլէրէ տահա զիեատէ սեօզ իլավէ իթմէսինի արզու իթմէմէքտէ տիր։ Պինանէն ալեհի, միւշարիէյհ չիմտիէ գաար սեօղլէտիի սեօզլէրի քեաֆի կեօրմէլի տիր։ Բէսմի տահրէլէրին թէվվիգը իւզրէ, «Տէյլի Մէյլ» կազէթասը տահի նէչը իթտիրի պիր պէնտատ, Ինկիլթէրա ալեհինտէքի էֆքէարընը պէօհիւմէսինէ հազըգի պիր թէէսիֆլէ պաղմագտա, վէ այնը զէմանտա Ալմանիա հիւքիւմէթինին տօսթանէ հարքէքթատ պուլունմագտան վազ կէչմէմէքտէ օլտուղունու թատտիգ իթմէքտէ տիր։

Ալմանիատա Ինկիլթէրատա գարշը խուսուսմէթին արթմասը՝ Ինկիլթէրանընը տիկէր պաղը հիւքիւմէթլէրէ գարշը մուհապպէթ կէօռթէրմէսինէ սէպէպ օլաճագ, վէ տիկէր թարաֆտան Ինկիլթէրատը՝ թիհարի մէնաֆինի մուսահմադատա մէճպուր իսէ տէ» սէեօր։

«Շէֆիլտ էնտէբէնտէթ» կազէթասընը Լոնտրա մուխպիրինին իսթիսպարընա նազարէն, Մ. Զէմպրլէյն՝ քէնտիսինին բէսմի մագամատա պուլունմարը սրրատա, Թրանսվալ մուհարէպէսինէն Ինկիլթէրանը չէրէֆինի արթարրը պիր նէթիճէ հուսուլէ կէլէճէկինտէն էմին օլտուղու հալտէ, պիր տաղիգա կէչիրմէքտիրին իսրամէթինտէն իսթիֆա իսէճէնինի տօսթլարընտան պիրինէ պիտիրմիշ տիր։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ ՄՈՒՀԱՐԻՊ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԳՈՀԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ ՄԱՑՐ-ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Երէկ, ժամը մօտ 5ին, Մայր-եկեղեցւոյ մէջ խուռն բազմութիւն մը ներկայ կը գտնուէր Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին առթիւ կատարուած գոհաբանական աղօթքներու հանդէսին, որուն կը նախագահէր Ս. Պատրիարքը, իր շուրջը ունենալով Տ. Տ. Մեսրոպ Սուքիասեան, Մկրտիչ Վեհապետեան, Հայկակ Դիմաքեան, Գէորգ Երէցեան, Գաբրիէլ Ճէվահիրեան, Յակոբ-Աշոտ, Եղնիկ Ապահունի եպիսկոպոսները, վարդապետներ և քահանաներ։ Ներկաներուն մէջ կը տեսնուէին Վարչական ժողովներուն և Տեսչական Խորհուրդներու ներկայացուցիչները՝ Տիգրան Եուսուֆեան, Իլիաս Զայեան, Մինբան Սեթեան, Տիգրան Տ. Ներսէսեան, Գրիգոր Գարակէօզեան, Պետրոս Կարապետեան էֆ. Ները եւն.։ Ներկայ էին նաև մամլոյ ներկայացուցիչներ, Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան անդամները, Պատրիարքարանի պաշտօնէութիւնը, վարժարաններու տնօրէններ, ուսուցիչներ, եւն. եւն։

Նախ երգուեցաւ դպիրներու կողմէ «Տէր ի զօրութեան քում ուրախ եղիցի թագաւոր» սաղմոսը և ապա «Թագաւորեաց Աստուած» շարականը։ Եղեկիել Ծ. վրդ. Արշակունի կարդաց Պօղոսի առ Տիմոթէոս գրած թուղթը և յետոյ Յակոբ Աշոտ եպիսկ. կարդաց Մատթէոսի աւետարանը, որուն մէջ «Տուք զկայսերն Կայսեր և զԱստուծոյն Աստուծոյ» պատուէրը կը տրուէր։

Ս. Պատրիարքը հայրը բեմ ելաւ ապա քարոզելու, ընտրան ունենալով Պօղոս Առաքեալին սա՝ խօսքը. «Վասն այսորիկ պարտ է հնազանդ լինել ո՛չ միայն վասն բարկութեան այլ վասն խղճի մտաց»։

«Պօղոս առաքեալ, որ Աստուծոյ իմաստութեան ճանապարհը ցուցուց ժողովրդին համար, և որ եկեղեցւոյ մէջ Աստուծոյ պատգամները քարոզած է՝ կը խօսի ո՛չ միայն վերին, Աստուածային կարգադրութեան և գաղտնիքներու վրայ, այլև՝ կարծես, ամենէն աւելի, սովորական աշխարհի ընկերական, ընտանեկան և քաղաքական կանոնները կը պարզէ. ինքն է որ քաղաքական կեանքի պայմանները կը մեկնէ իր աշակերտներուն թէ՝ ինչ յարաբերութիւն պէտք է կենայ ժողովուրդին և թագաւորին միջև։

«Իշխանութիւնը աստուծմէ է. որովհետեւ Աստուծոյ քնութեան հետ միացած է ընկերական կեանքը, որ կրնայ քաղաքական ամէն իրաւասութեանց վերահասու ըլլալ։

«Իշխանութեան կեանքը երբ կ'ընդունիս, կ'ընդունիս նաեւ հպատակի անվիճելի պարտքը. ասոնք այնքան սերտ կերպով իրարու մացած են որ իրարմէ զատել կարելի չէ, և արդէն զատելը Աստուածային գործերը խանգարել է։

«Արդ այն պարտականութիւնը որ հնազանդութեան մէջ կը կայանայ, ամէն տեսակ բարիքներու պատճառ կ'ելլայ. իշխանութիւնն է որ կը ստիպէ զմեզ ի գործ։ Պօղոս չուրանար թէ ուժը, զօրութիւնը որ կայ իշխանութեան մէջ, մեծապէս կ'ազդէ ժողովուրդին վրայ՝ այն է որ կը հսկէ մարդու [illegible] ներքին կանքին կանոնները ոչ միայն վախի և երկիւղի համար, այլ նաև իբրեւ խղճի նուիրական պարտք մը որ օգուտը ունի իրեն նը-պատակակէտ։ Այս պարտքը ինչպէս յայտնի է ամէնուն՝ աշխարհի խաղաղութեան պայմաններէն մէկն է։ Աշխարհային խնդիրները երբ քննենք պիտի զգանք անոնց օգուտները, ուստի ջանալու ենք մեր խղճին և մեր հաւատարիմ զգացումներուն համեմատ վարուիլ հանդէպ երկրին Բարձր իշխանութեան։

«Մարդուն արտաքին գործերը թէև ստիպողական են, բայց միեւնոյնը չէ կատարեալ հաւատացեալին համար. հետեւապէս ամէն կերպով աշխատելու ենք մեր պարտքերը հատուցանելու։ Հարկը, պտուրը և բոլոր յարգանքի և երախտագիտական ցոյցերը ղրկելու կը մատուցանենք մեր պարտքն է առ Օգոստափառ Կայսրն։ Այս հանդիսաւոր բարեաստիկ օրուան մէջ մանաւանդ կը շեշտուին մեր պարտականութիւնը, մեր աղօթքը, և մեր զգացումները ու սրտագին կը մաղթենք մեր կայսեր երկա՛ր կեանք, յաջողութեամբ պսակուին իր բոլոր գործերը, որպէս զի այս բարեքներուն շնորհիւն. Հայրական բարձր հովանաւորութեան տակ հանդիստ ու երջանիկ ապրինք։

«Կը մաղթենք որ մեր երկիրը յարաճուն ու բեղմնաւոր ոգուտներով ուռճանայ ի նպաստ հաւատարիմ հպատակաց ու նաեւ մեզ հայերուս համար որ երկար առնէ ի վեր Անոր բարձր հովանաւորութեան տակ իրաւացիօրէն կը պահենք մեր բոլոր գործերուն իրաւունքները։

Ինչպէս մեր նախնիք, անանկ ալ մենք այս հաւատարմական զգացումներով կը փակենք այս հանդէսը մաղթելով որ երկար կեանք տայ Աստուած մեր հայրախնամ ինքնակալ Օգոստափառ ԱՌԻՎԹԱՆ ԱՊՏ - ԻԻԼ ՀԱՄԻՏ Բ. ԿԱՅՍԵՐ։։

«Օրհնէ Աստուած մեր Կայսրը, մեր ժողովուրդը, արժանի ըլլանք ամէնքս ալ յաւիտենական երջանկութեան ամէն։»

Բարոզը տեւեց 20 վարկեան որմէ վերջ հայր մերը ըսուեցաւ, ու հանդէսը փակուեցաւ ժամը 5 1/2 ին։

—Ս. Պատրիարքը, գոհաբանական աղօթքներուն աւարտումէն վերջը, իր հետն ունենալով Ս. գործակատար Տիգրան էֆ. Տ. Ներսէսեանը, ուղղակի Կայս. Պալատ գնաց, հայ ազգին անունով ուղերձ մը մատուցանելու յոտս Կայս. Գահոյից։

—Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը փափաքած ըլլալով Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան նախընթաց հրահանգներուն և գործադրութիւններուն վրայ պէտք եղած թուղթերը տեսնել, Տիգրան էֆ. Տ. Ներսէսեան զանոնք հաղորդած է Ն. Բարձրապատուութեան։

—Սրբազան Պատրիարքը Երվինկայի Տ. Թովմաս և Տ. Պօղոս քահանաներու ծաղկեայ փիլոն կրելու թոյլտուութիւն ըրած է։

—Երէկ դիւեր, Կայս. Մենդեան Տարեդարձին առթիւ, շքեղապէս լուսազարդուած էին Ազգ. Պատրիարքարանը, Երուսաղէմատունը՝ Ազգ. Հիւանդանոցը, Խասգիւղի Գալֆայան Որբանոցը։ Ս. Պատրիարքին, Տ. Բարթուղիմէոս Արք.-ին, Մեսրոպ Արք.-ին և Պատր. փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ եպիսկ.-ին։ Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի Կայս. Անձնական Գանձուն նախարարի Սաքէրլ Յովհաննէս էֆ.-ի, Տիգրան էֆ. Եուսուֆեանի, Տոքթ. Խորասանճեան էֆ.-ի, Նշան էֆ. Սէֆէրեանի Վահան փաշա Մանուկեանի, Աբրահամ փաշայի, Մինբայել էֆ. Մամիկոնեանի, Մինբայել էֆ. Յակոբեանի, Տատեանց և Տոքթ. Նազարեան էֆ.-ի, Դաւոր գիւղի մէջ՝ Աբիկ էֆ. Ռենճեանի, Պարիկ էֆ. Կիւլպէնկեանի, Սթամպուլեան էֆ.-ի, Մանուկեան էֆ.-ի, Մաքրդիւղի մէջ՝ Իլիաս էֆ. Զայեանի, Գէորգ էֆ. Ասլանեանի, Գրիգոր էֆ. Ալեքսանեանի, Յարութիւն էֆ. Դայսէրեանի, Գումգաբուի մէջ՝ Յարութիւն էֆ. Մոստիչեանի, ընակարանները, մայրաքաղաքիս եկեղեցիներն ու վարժարաններն եւն. եւն։

—Տ. Բարթուղիմէոս Զամէեան, արդէն կատարելապէս ապաքինած իր վերջին հիւանդութենէն, երէկ Կայս. Պալատ երթալով, Օգոստափառ Սուլթանին Մենդեան տարեդարձին առթիւ շնորհաւորական և երախտագիտական ուղերձ մը մատոյց, Ա. սենեկապետ հաճի Ալի պէյի միջոցաւ, յոտս Գահոյից Ն. Կայսերական Վեհափառութեան։

—Մեր այս օրուան թերթին առաջին երեսին մէջ կը հրատարակենք խիստ շահեկան յօդուած մը «ամուսնութիւն եկեղեցականաց» վերնագրով, ի պատասխանի Տ. Վռամշապուհ քհնյ. Բիսպարեանի յօդուածին։ Յօդուածագիրը «Կապէտ», կատարեալ ձեռնհասութիւն և փորձառութիւն ունի այս խնդրոյն մէջ, հետեւաբար իր տեսութիւնները կ'արժեն նկատողութեան առնուիլ։

—Կարնոյ երկրաշարժին նպաստահաւաք մասնախումբը քանի մը օրէ ի վեր հանգանակութիւն չիկատարեր. ուրբաթ օր նորէն հանգանակութեան պիտի ելլէ։ Օրօղտի Պաք վաճառատունէն բաւական մեծակակ գումար մը ստանալ կը յուսայ։

—Կարնոյ Առաջնորդ Զաւէն Ծ. վ. նոր հեռագրով մը կը ծանուցանէ թէ երկրաշարժի նոր ցնցումներ պատահեր են եւ թէ ժողովրդեան թշուառութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ տիրող ցուրտին հետ։

—Վսեմ. Ստեփան փաշայի վիճակը մնայուն հանդամանք մը կը պահէ։ Երէկ կէս օրէն վերջ Տքթ. Սութաքի, Գաբամաճեան, Սեղբոսեան և Սճէմեան էֆ.ներու յանձնարարութեամբ «հինտ եաղի» արուած է հիւանդին թէեւ, սակայն արդիւնք մը ունեցած չէ։ Ամէն օր տօքթ. Թորգոմեան էֆէնտի, Յովհաննէս պէյ Բըրքեան եւ Տաղաւարեան էֆէնտի կայցելեն Վսեմ. հիւանդին զոր կը խնամեն հիւանդապահ մը աւելի լաւ կերպով իր դուստրը՝ օր. Մաթիլդա Ֆէրուհիսան, օր. Նուարդ Պապաեան եւ Հրանդ էֆ. Ֆէրուհիսան, ամէն տեսակ յոգնութեան տոկալով։

Տ. Բարթուղիմէոս Սրբազան եւս հիւանդատեսի այցելութիւն գնացած է փաշային բնակարանը։

—Ստացանք Հանրագիտակ մանկական պատկերազարդ հանդէսի 3րդ թիւը։ Շահագրգիռ նիւթերով և գեղեցիկ պատկերներով զարդարեալ։ Կը յանձնարարենք դասատուներուն և զաւակի տէր ընտանիքի հայրերուն։

Դիմել ուղղակի Նշան Կ. Պէրպէրեանի, որ կը վարէ թերթին ամէն տեսակ գործերը։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցիս հաստատեալ և անցեալ Հոկտեմբեր ամսոյ մէջ բացուած 32 աւանդի գանձանակաց հասոյթն 2344 3/4 ղրշ. եղած է ըստ հետեւեալ ցուցակի, Սարգիս էֆէնտի Սիմոնօֆ վաճառատուն 381, Մանաս էֆ. Բէյլիսեան 252, Գ. և Կ. Ճեվահիրճեան եղբարց 184.75, Թադէոս էֆ. Հանէսեան 169.50, Պ. Ս. Սասարճեան 168, Գրիգոր էֆ. Մարտիրոսեան նպարավաճառ ի Գումգաբու 121.75, Կարապետ էֆ. Աստարճեան 108.75, Բարսեղ էֆ. Կիւլպէնկեան 98.75, Յարութիւն էֆ. Բակլաեան վաճառատուն 69.75, Թօքալեան եղբարց վաճառատուն 69.75, Խաչիկ էֆ. Խորասանճեան 68.50, Խաչիկ էֆ. Օտեան 56.25, Գամիկ էֆ. Հիւնքեարպէյէնտիեան 53.50, Յարութիւն և Յակոբ էֆ. Ալթըբարմագեան վաճառատուն 51, Դաղիկեան և Տօտաքեան 47.75, Գալուստ էֆ. Աբլեան 45.75, Գառնիկ էֆ. Գաղազեան 45, Գէորգ էֆ. Ալալըմճեան 42.75, Գ. և Մ. Խիւտավերտեան եղբարք 41.23, Պալթաեան եղբարց վաճառատուն 36.50, Յակոբ էֆ. Աճառեան 32.25, Յակոբ էֆ. Սարգիսեան 30, Մ. Յ. Ալալըմճեան վաճառատուն 25.25, Բեհեա Ազարիկ ազա ի Գումգաբու 24.75, Յովհաննէս էֆ. Արսլանեան գրասենեակ 23։ Գէորգ էֆ. Բիրանեան և որդիք 20.50, Զենոբ էֆ. Հիսարլեան 20, Մազլըմեան Մինթանճեան վաճառատուն 19.50, Զգօն էֆ. Խորասանճեան 13.75, Նշան էֆ. Տիւզէնճեան 9.50, Գրիգոր էֆ. Սէմէրճեան 9, Մագսուտ էֆ. Յակոբեան վաճառատուն 6.50։ Գումար 2344.75

ԲԱՐԻԶ ՊՕՐՍԱՍԸ

BOURSE DE PARIS

ՊՈՒ ԿԻՃԷՔԻ

Նոյեմբեր 17, 1901

Ֆրանսայ էհամը	(3% Français)	101 . 5
Ռէյժի	(Tab. Turcs)	302
Գոնսոլիտ.	(R. Turque D.)	24 .42
Շըմէնտրֆէր	(Lots Turcs)	106 .
Պանք. Օթթ.	(Banque Ott.)	525
Թրանսվալ	(Transvaal)	75 .25

ՏԱՎԱՍ ՎԷՔԵԱԼԷԹԻ
ՎԷ
ԹԷՍՎԻՑԻՅԻ ՈՒՄՈՒՐ ԻՏԱՐԷՍԻ
ՏԱՎԱՍ ՎԷՔԻԼԼԷՐԻ
ՁԻԵԱԷՏՏԻՆ
ՎԷ
ԲԷՆԻԱՄԻՆ ԳԱԼԲԱԳԵԱՆ

Սուլթան Համամընտա Մաարուֆ Թօքալեան խանը իթթիալին-տէ Զէնկըրլը օղլու խանընտա նոմէրօ 5.

Մէհաքիմի չէրիեէ վէ Նիզամիյէ վէ թիւճարիյէ վէ ճէզմիյէնին քեաֆէի ագսամ վէ տերէճաթընա վէ տէվարիի իճարիյէյէ միթէալլիգ տաավիեէ մէվատը վէ թաշրատան կէօնտէրիլէճէք իսթինաֆ վէ թէմիզ տավալարընը ճէլզի պիր իւճրէթլէ, վէ հաթթա պազը տաավիէնն բէշինաթ իւճրէթ ալմահուպ մէսարիֆի մուհաքէմէի պիլէ թարաֆընտան թէսվիյէ ետէրէք գապուլ վէ տէրուտտ իտէր։

Տէվարիի բէսմիյէ իլէ միւէսսէսաթը մալիյէ, թիւճարիյէ վէ սէնայիյէտ քի մէսալիհ վէ մէվատը վէ էմվալը մէվգուֆէնին թէվսիի հատը ինթիգալ վէ վերկի վէ սարբէ կիպի մուամէլաթը։ վէ Տէրիսաատէթ վէ պիլատը սէլէսէտ պուլունան էմվալ վէ էմլաքնի ֆիրուխթ վէ իճար վէ խթիճարը վէ պու կիպի հէր նէվ ումուր վէ խուսուսաթը թագիպ ու թէսվիյէտ իտէր, վէ պիլումամ մէհաքէմէ իթթաը իճապ ինտէն էվրադ իլէ լահիաարը վէ տէվարիի բէսմիյէտ վէրիլէճէք խթիտալարը թանզիմ էյլէր։

Տէրիսաատէթ տէվարիի բէսմիյէտի իլէ մէհաքէմինտէ իլլերի օլուպ տանէթիճէսի հագգընտա մալիսմաթը սահիհ ալմագ խթէեէնլէր երկիրմի ղուրուչըզգ բօսթա բուլը իրսալ խթտիքլէրի թագտիրտէ իլլերի հագգընտա սիւրթլէ խթաը մալիսմաթ օլունուր։

Տավա վէքեալէթի վէ թէսվիյէտ ումար իտարէսինին մէսլէքի սատագաթ վէ ըֆֆէթ վէ սիւրաթ արը։

Հայվանլար պիր քեօյլու թարաֆընտան կէթիրիլիրլէր, պու էմնատ, արգատան պիր բայթան իլէ իբի սիւվարինին կէլտիրի կէօրիլտի, արապա տա իսթիհարզաեէֆ գատրն պուլունմագտա իտի, սիւվարիլէր Մարքիզէ թէգարուպ խթիքլէրի վազթի պիրիսի տէտի քի։

—Նիհայէթ պուլապիլտիք, եարամազ, նէ՞բէլէրտէ կէզէրսին. իբի սաաթ արը սիզի արաեօրտրգ.

Սիւվարի Մարքի տը Թրէանա իտի, Մարքի՝ չիշման էլի եաբընտա պիր ատէմ իտի։

—Շու ատէմ նէ գատար թօս թօփարլագ մուճիպը մուհապպէթ հէր չէյտէն արի իսէ՝ տիկէր սիվարի Պիլաքիս կէնճ, կիւզել պիր տէլիգանլը իտի, Թրիւպիւս տէլիգանլրնա զաղուսանէ պիր նազար ֆբրլաթմըշ իտի, տէլիգանլը Թրիւպիւսէ պագմագսըզնը Մարքիզէ տէտի քի։

—Լաքին, եէնկէճիեիմ, Ալլահ աշգընա նէ օլսունը, իբի սաաթ արը սիզի արաեօրտրգ վէ ըզթբրապըզմը տարթբեօր իտի, հէլէ չիւթիւրլէր օլսուն պուլունտունը։

Ցայթօնտաքի գօճա դարը՝ Մարքիտէն պէթէր էճիշ պիւճիւշ իտի. սեօզէ գարըշմագ իչուն հատիտանէ թավր իլէ Մարքիզէ տէտի քի։

—Շու մինատիպէթսիլիկի ունութմահաճաղըմ, եարտարընը պէեէնտիմ մի։

—Հագրգաթէն, ազիզէմ էլիզապէթ, միւնասիպէթսիզլիք իթտիք, ուղրաարընդմըզ ֆէլաքէթ՝ աղ չէյլերտէն տէիրլ տիր։ Նալընը, տէեէպիլիրիմ քի էկէր շու ալիճէնապ ատէմ օլմասա իտի, եա զէվալը Մօրիս կիպի գուրշնա հէտէֆ օլուր իտիմ, եախօտ կէօրտիէնիզ նէհրին տալկալարը արաբնտա պօղուլմուշ ճէսէտիմ պուլունուր իտի։

Հաղընրուն նաղարարընը Թրիւպիպիս իւղէրինէ տօղրուլթարլար, կէնճ սիւգընա նէ օլսունը, իբի սաաթ արը սիզի արաեօրտրգ վէ ըզթբրապըզմը տարթբեօր իտի, հէլէ չիւթիւրլէր օլսուն պուլունտունը։

Ցայթօնտաքի գօճա դարը՝ Մարքիտէն պէթէր էճիշ պիւճիւշ իտի. սեօզէ գարըշմագ իչուն հատիտանէ թավր իլէ Մարքիզէ տէտի քի։

—Շու մինատիպէթսիլիկի ունութմահաճաղըմ, եարտարընը պէեէնտիմ մի։

—Հագրգաթէն, ազիզէմ էլիզապէթ, միւնասիպէթսիզլիք իթտիք, ուղրաարընդմըզ ֆէլաքէթ՝ աղ չէյլերտէն տէիրլ տիր։ Նալընը, տէեէպիլիրիմ քի էկէր շու ալիճէնապ ատէմ օլմասա իտի, եա զէվալը Մօրիս կիպի գուրշնա հէտէֆ օլուր իտիմ, եախօտ կէօրտիէնիզ նէհրին տալկալարը արաբնտա պօղուլմուշ ճէսէտիմ պուլունուր իտի։

Հաղընրուն նաղարարընը Թրիւպիպիս իւղէրինէ տօղրուլթարլար, կէնճ սիւգընա նէ օլսունը, իբի սաաթ արը սիզի արաեօրտրգ վէ ըզթբրապըզմը տարթբեօր իտի, հէլէ չիւթիւրլէր օլսուն պուլունտունը։

Ցայթօնտաքի գօճա դարը՝ Մարքիտէն պէթէր էճիշ պիւճիւշ իտի. սեօզէ գարըշմագ իչուն հատիտանէ թավր իլէ Մարքիզէ տէտի քի։

—Շու մինատիպէթսիլիկի ունութմահաճաղըմ, եարտարընը պէեէնտիմ մի։

—Հագրգաթէն, ազիզէմ էլիզապէթ, միւնասիպէթսիզլիք իթտիք, ուղրաարընդմըզ ֆէլաքէթ՝ աղ չէյլերտէն տէիրլ տիր։ Նալընը, տէեէպիլիրիմ քի էկէր շու ալիճէնապ ատէմ օլմասա իտի, եա զէվալը Մօրիս կիպի գուրշնա հէտէֆ օլուր իտիմ, եախօտ կէօրտիէնիզ նէհրին տալկալարը արաբնտա պօղուլմուշ ճէսէտիմ պուլունուր իտի։

Հաղընրուն նաղարարընը Թրիւպիպիս իւղէրինէ տօղրուլթարլար, կէնճ սիւ-

ԹԷԼԷԳՐԱՖ

ԲԷԹԷՐՍԲՈՒՐԳ, 26 Նոյեմբեր.— Ռուսիա հիւքիւմէթի Իւմիա պուրնուսնա պարկիր կէօնտէրիլմէսինի մէմնուիեէթ ալթընա ալմըշ տը։

ԼՕՆՏՐԱ.—Գալօնտան ալընան պիր թէլէկրաֆնամէէ կէօրէ, վէնէզիվէլալըլար իլէ գալօմպալըլար արասընտա չիտէթլի պիր մուհարէպէ վուգուա կէլիպ, գալօմպալըլար կէրի չէքիլմիշլէր տիր. իբի թարաֆտան 150 քիչի թէլէֆ վէ 200 քիչի մէֆրուհ օլմուշ տը։

—Մանիլատան ալընան պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, Ալէթթա նամ վապօր՝ գազաեա օղրամըշ տը։ Իբի եիւզ քիչի պօղուլարագ վէֆաթ իթմիշլէր տիր։

ՎԱՇԻՆԳԹՕՆ. — Ամէրիգա բէիսը հիւքիւմէթի ժէնէրալ Ռուզվէլթին Ֆիլպա ատասընը պօշալթմաղա գարար վէրմիշ օլտուղը՝ թէէմինէն բիվաեէթ օլունուեօր։

ՋԷԹԻՆԷ.—Գարատաղ բրէնսի հազրէթլէրի՝ տիւնքի կիւն Ֆրանսաեա կիթմէկ իւզրէ հարաքէթ էյլէմիշ տիր։

ՊԻԼ.—Պահրիյէ բիհատէ եէնի էֆբրատընին եէմին իթմէկ բէսմինտէ, Օսմանը վէ ռուս կէմիլէրինտէն մախսուս հէյէթլէր հաղը պուլունմուշլար տը։ Մէզգիւր բէսմէ Իմբէրաթօր հազրէթլէրի բիհատէթ էյլէմիշ տիր։

ՎԻԵՆՆԱ.—Մէպուսան մէճլիսի 7 սաաթ միւզաքէրեէն սոնրա, ըուհանի ճէմիյէթլէրինէ տաիր օլան մէսէլէի միւզաքէրէ իտէրէք, մէզգիւր ճէմիյէթլէր հագգընտաքի գանուն լաեհսաբընն գաւանինը մէվզուր էսասընա մազաեիր պուլունտուղընա, 27 բէյէ գարը 33 բէյ իլէ դարար վէրմիշ վէ մէզգիւր ճէմիյէթլէրին սէրպէտի հարաքէթլէրինէ պիր կէօնա թէճավիզ իտիլմէսի լազըմ կէլէճէկի ֆիբրինի տէրմէհան էյլէմիշ տիր։

—Մէպուսան մէճլիսի՝ 266 միլիոն ֆրանգլըզ իսթիգրալ բիօժէնին 249 բէյէ գարշու 295 բէյ իլէ դապուլ վէ թաստիգ էյլէմիշ տիր։ Աղատան Մ. Սէմպաթ՝ ժէնէրալ Վօսրօն թարաֆընտան Զինէ ապքէր կէօնտէրիլտիեինէ տաիր պիր բաբար թէպլիգ իտիլմէսինի թալեպ իթմիշ իսէ տէ, պու թէբլիգի 107 բէյէ գարը 403 բէյ իլէ բէտտ օլունմուշ տը։ Մէճլիս՝ իսթիգրազ բրօժէսինին սաիր մատտէլէրինին միւզաքէրաթընա տէվամ իտէրէք, Զին սէվգըյեաթը տաքէրիյէսինտէն զարար կէօրէնլէրէ թազմինաթ իթասընա գարար վէրմիշ տիր։

—Ինկիլթէրա հիւքիւմէթի՝ տէօրթ եէնի գրօսղէօր տահա տիրարիշ էյլէմիշ տիր։

—Բէլթէրսպուրկտան ալընան պիր թէլէկրաֆնամէտէ պիլտիրիլտիեինէ կէօրէ, ժաքոնիանը սաղըզ պաշ վէքիլի Մարքի Իթո՝ Ռուսիա իսթիճիյէտ վէ մալիյէտ նազըրարըյլա կէօրիւշմիշ տիր։

ԳԱՏԸ ԳԻՒՂԻՄԻՆԷ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մանր-Դ՝ Գաղը գիւղ, եկեղեցիին դիմացը Զաւրքճեան դեղարանը կը գտնուի ամէն առտու, ուր կրնան դիմել նաև բաժանորդագրուիլ փափաքողները։

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 26 Նոյմբ.

Ինկ. էհամը Ինկ. լիրաը	91—68
Օսմ. էհամը այբլոը	23—97
» գաբանտը	23—87
» » Բ	49—75
« » Գ	26—29
Օսմանլը Պանգաոը	11—12
Մըսրը Տուլ. մութթահրտէ	106—12
Պուլկար իսթիգրազը	86—50
Գամպիօ Բարիզ 3 այ վաաէ	25—850

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	110—35
Բարիզ 3 այ վաաէլը	22—85
Ֆիօրէն Մանտա	——
Վիէննա չէքի (գուբոն)	——

Բարիզ 26 Նոյմբ.

Ֆրնս էհ. 4%ֆր.	101—15
» » 4 1/2 %	101—20
Եէնի Օսմ. էհամը այբլոը	24—30
» » գաբանտը	24—30
Ռումէլի չըմէնտրֆէրի	105—
Օսմանլը Ռէժիի էհամը	300—
» Պանգաոը	530—
Դրիտի Լիոնէ	997—
Իթալիա էհամը	100—20
Բանիորիթէ Թիւրք	495—
Օսմանիյէ	458—
Տուան Օթթոման	518—
Սբանսիոլ	75—75
Թրանսվալ	75—25
Գամպիօ 3 այ վաաէ	105—
Գրէքաի Ֆոնսիէ էմիրսիէն	—

Պերլին 26 Նոյմբ.

Ռումէլի չըմէնտրֆ. (մարգ)	101—50
Լօնտրա իւղերինէ գամպիօ	22—235

Վիէննա 26 Նոյմբ.

Լօնտրա իւղերինէ գամպիօ	239—30
Ռումէլի չըմէնտրֆերի ֆր.	91—50
Օսմանլը Ռէժի ագաիսը	275—

ՎԱՐԺ ԳՐԱՇԱՐԻ մը պէտք կայ գոհացուցիչ չաբաթականով, գիմեն «Մանզումէ»ի տպարանը։

ՊՈՒ սապահ Էմին Էօնիւնտէ սաթըլան սէպէտէնին Շէհր Էմանէթը հէլիւսինտէն մաթպասմըզա թէպլիղ օլունան ֆիյաթ ճէավէլի.

Ձէոս էնս	տէրէ էբյէ	ղրշ	բրշ
Պարպունիա	——	1	1 20
Եէչիլ ամբ պիպէր	——	1	1 10
Եէչիլ թօպարլագ պիպէր	——	1	1 10
Զալը ֆասուլիասը	——	1	1 35
Լահանա	——	1	— 15
Սպանանագ	——	1	— 13
Այիչէ գաղընֆասուլիա	——	1	1 10
Դրբմբզը ասմաթէս	——	1	1 20
Եէչիլ »	——	1	14
Սաղըզ գապաղը	——	1	1 20
Բէրէվիզ		1	10
Հավուճ		1	25
Բրասա		1	12
Շալկամ		1	10
Պաշ բաթլիճանը	100		20
Օրթա »	100		15
Թօքաճ »	100		10 —

Պալէատէքի ֆիւեաթտան զիւեատ սաթան օլուր իսէ օ միսիլլու հագգընտա մուամէլէի ճէզաիսէ իճրա օլունմագ իւզրէ Շէհր Էմանէթինէ վէ տարբէի պէլէտիսէ միւտիր վէ մէվզը միւֆէթթիշլէրինէ միւրաճաաթլէ պէեան օլունմասը իսթիթար օլունուր։

Վարի հէփսինտէն զիւեատ պագաեօր իտի, էվվէլտէն պիր մահալտէ մէրգու

մը կէօրմիշ օլմալը քի խաթրլամագ իչուն տիւշինիւեօր իտի։

—(Հայրէթլէ) Օրիս էօլմէ՞ մի

—Էվվէթ տէնիզ քէնարընտա պէօեիւք օրմանատ։

—Էլիզապէթօ — Մութլագ խըրսըզլար, մէմլէքէթիմիզտէ պունլարըն թէրէիսկինի սէօյլէրլար։

—Եօյլէ օլմալը։

—Միւնասիպէթսիզլիկինիզին նէթիճէսինի կէօրտիւնմ՞ զ մի, հէր կիւն սէօյլէմէ՞զ մի իտիմ։

—Վագաա սեօյլէր իտինիզ...

—Սիզին էյլիկինիզ իչին իտի։

Պու մուհավերէ Մարքիզ իլէ արապատաքի գատրն արասընտա ճէրէեան իտիեօր իտի։

Մարքիզին ամուճա քէրիմէսի օլան մատամզէլ Բաթնէրօ իսթիիարլըզը իլէ պէրապէր գըզ իտի։

(Տեւմէ)

ՏՕՔՏՕՐ
Մ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԻ
ՄԱՆՆԱԳԼՏ
ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ
ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
ԲԱԺԻՆ
ՄԱՆՆԱՌԱՍՐՔ
ՎԻՐԱՐՈՒՄԲԱ.
ԼԱՆԿԱ.

ԳՂ. Ե ՈՐՔ. ԴԷՕՐԷՆ ԵՒԹՈ ԵՐԿՈ ԺԱՄ Է Մ-ԷՐԷՔԷԼԸ, Արդարութեան գործարանը։ Ուրիշ ժամանակ, նախ քեզիրը, Լանկա էր գոռալը։

بك اوغلى كلدى

BÉRA

ԵԹԷ ԿԸ ՓԱՓԱՒԻՒՐ՝ առանց վնասակար նիւթեր պարունակելու առողջարար սիկարի թուղթեր ունենալ, ծխեցէ՛ք Կ. Պիպէրեանի

ԲԵՐԱ ԵՒ ՊԷՅՕՂԼՈՒ

անուն բուն գաղղիական ընտիր սիկարի թղթերը, որոնք ուրիշներէն առաւելութիւն մ'ալ ունին, գաղղիերէն և տաճկերէն Բերայի գունաւոր քարտէսը պարունակելով։

ՓՈՐՁԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Կեդրոնատեղին է. Կ. Պոլիս, Զիմպիլլի խան, Կարապետ էֆ. Պիպէրեանի վաճառատունը։

Մեծաքանակ գնող յանախորդաց և յանձնակատարներուն ԳՈՀԱՅՈՒԹԻՒՆ ՁԵՂՔ։

Ուրիշ զանազան սիկարի թղթեր ալ կը գտնուին վաճառատունս։

Կեդրոնէն դիմեցէք։

ՏԻՇ ԹԱՊԻՊԻ Ե. ՀՕՇԵԱՆ

Դարձ Գէյրէ Մօտ Ճարտէ
Բէլընմաքը օճիրլիքոս, Նուրէրս 52

Հէր կիւն սապահան կիսէ եարբսընա գատար միամիւլէյ Հօշեան էֆ. Թէտավիմանէնիսէ միւրաճաաթ իսէն զէվմաքը գապուլ իլէ տիշ ապրիլարը, ղիւրիւլիւեի վէ պունլարտան իլէրի կէլէն աղրը խասթալղալարընը էն մի-բէմէլ վէ սօն Թէրթիպսէ սլամ վէ իլաճլար իլէ Թէտավի իսէր։ Ալթըն, գլյաթին, էմայլտան տիշ տօլտուրուլուպ զայէֆ զարիֆ վէ սենսաթքեարանէ տիշ Թագըմլարը իսալ իսէր կէրէք գատչու վէ կէրէք ալթուն տիմաղ իսթիմալը իլէ Հէր միւրաճաաթ իսէն Թէմմոն էտիլիր վէ սեղչօհտէ էտիլէն-վազիֆէ մուհիպը մէմնունիյէթի սուրէթտէ իբմալ օլունսուգտան սօնրա Թէվֆիկէ օլուհուր։

Բազար էրթէսի, չարչանպա վէ ճումա էրթէսի Սթանպոլ ճիհէթինտէ պուլունան միւշթէրիլէրինի սնդանտան էօհլեէ գատար Պահճէ Գարուտա Ա. Սահակեան Տիշ Թէտավիխանէսինտէ գապուլ իսէր։

Լիւզումը Թագտիրինտէ բազար կիւնլէրի տախի միւրաճաաթ օլունապիլիր։ 18—20

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

ՄԱՐԶՈՒՆ.— Աւետիս էֆ. Կուլպէնկեանի դիմելով կարելի է «Մանզումէ»ի բաժանորդ գրուիլ։

ԽԱՐԲԵՐԴ.— Կարապետ էֆ. Մուսեղեան Եփրատ Գիւղէ, նոյնպէս բաժանորդ կ'արձանագրէ։

Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ ՎԷ ՇԻՒՐԷՔԵԱՆԸ

ՊԷՕՅԻՒԻՐ ԷԼՊԻՍԷ ՏԷՐՕԶԻԹՕՍԸ

Սթանպօլտա Սուլթան Համիտմէնկա Թօրալեան խանընտա Ն՝ 24

Էլպիսէ մաղազալարը միյանընտա էն էակի վէ էն զիւեառէ էնիմիյէթլի վէ չէօհրէթլի օլան Թօրալեան խանընտաքի էլպիսէ մաղազաներն էակի նամ վէ չէօհրէթ վէ իւնլան վէ մէքանը ալա Թէպալ օլունմամըշ օլու